

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium:
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Egységes református tanügyi politika.

III.

Nunc venio ad fortissimum! Nem új dolgokkal, nem levegőben járó tervezetekkel hozok elő! Csak annak a mások által is, más téreken is oly gyakran hangoztatott óhajtnak kívánok itt alkalom adtán én is kifejezést adni, hogy a háború, a világégés után elkövetkező időre magyarországi református egyházunk is készüljessen elő!... Elég mellőztetés ért bennünket a világháború alatt a harctéren, a fronton, a front mögött (tábori lelkészi állások rendszeresítése, lelkészek háborús pótléka stb.), tehát a háború után igyekezzünk ezeket a csorbákat is lehetőleg kiköszörölni!... Mindenki minden téren jobb viszonyokat vár és remél; tehát nekünk is csak szabad talán legalább remélni!... De nemcsak remélni; hanem sürgetnünk is kell a jobb viszonyok bekövetkezését magunknak is. Nem szabad megengedni, hogy egyes nagy fontosságú kérdések elaludjanak, elposványosodjanak; mint pl. az 1848. évi XX. t.-c. teljes, törvényen alapuló, igazságos végrehajtása.

Igenis! létesítsünk, állítsunk mi is a korszak és a törvény kívánalmainak megfelelő protestáns jellegű intézményeket; óvónőképző, polgári iskolai tanító- és tanítónőképző — sőt minél több tanítóképző stb. intézeteket és e célból feszítsük meg idegeinket, adjuk hozzá az alkotásokhoz minden erőnket, igyekezetünket, követeljük létesítésük s fenntartásukhoz — a konvent útján — az államtól a minket is megillető segélyeket, gyámolításokat. Napjainkban már előre, a háború bevégezése utáni időre, ugyancsak sürgetjük minden téren a jogok kiterjesztését, a jogegyenlőséget, a teher közös viselése mellett a jogok igazságos megosztását és mint református tsatus csak hallgassunk és áldozzunk erőnk felett,

inaink megszakadásáig; róm. kath. atyánkfiai pedig *szellemi* és *anyagi* téren minden jogot, minden intézményt magukhoz ragadjanak s intézeteikben a korszakkal ellentétes klerikális szellemet terjesztik, erősítsék s tétlenül nézzük, bedugjuk a füleinket, behunyjuk a szemünket az olyan törekvések előtt, mint amit a jászói prépost országvilág előtt hirdet, hogy a megszervezendő róm. kath. autonómia köpönyege alatt rátehessék a kezöket az egykoron az ország testéből kiszakított, tehát közös kulturális célokra kiszakított és most jó részben representálási, fényüzei célokra (hogy keményebb kifejezést ne használjak) használt javakra?!? Jogegyenlőség ez?!? És igazságos osztály ez?!... Megfelel ez a mai kor szellemének?!? Sőt!... tehát kulturális intézményeink létesítése s fenntartásához követeljük ki mi is a magunk osztályrészét. A józan korszak velünk van, részünkön van, csak legyünk résen és ne szunyókáljunk! ne aludjunk! ne opportunuskodjunk!... csak jogos osztályrészünket követeljük!... Hajtogatjuk olykor a jogegyenlőséget és nem vesszük észre, hogy mennyi előjogot, mennyi kiváltságot élvez pl. a róm. kath. egyház?!... Ime a róm. kath. papoknak most is 2000—2000 koronát adnak luxuriosus kiadásokra, representálásra és a református papoknak, akiknek keservesen felnevelt fiai ott küzdenek a fronton, ott sanyarognak a lövészárokból, vagy elhullottak a harcmezőn s akiket a lelkész szülők ezekben az inséges időkben oly emésztő gondok közt nevelhetnek, azok még neveltetési költségekre sem kapnak 100 K-át sem; holott az életben levő s a hajdani nádfedeles paplakokban született és nevelkedett pap-fiúk nemcsak egyházi: hanem polgári állami téren is oly nagy szolgálatokat tesznek a társadalomnak, államnak!!! Igazság ez?... jogegyenlőség ez!?... most már fedezzük még az ujonnan létesítendő intézetek felállítási és fenntartási költségeit is ismét a saját zsebünkben?... Hát mi nem kulturális munkát, tehát

közérdekű, közhasznú munkát végezünk?!... habár egyházi jelszó alatt is, éppenúgy, mint a róm. kath.-ok?!... Ők annyit fordítanak iskola-fenntartásra a közvagyonból, amennyit akarnak?... S nekünk semmi sem jut!... Az, hogy a *nevelés ügye egyházi* vagy *állami* feladat legyen-e? lehet vitás kérdés és azt nemcsak azért lehet vitatni; mert az ég alatt, a földszínen abszolút igazság nincsen; hanem azért is, mert egyik típusnak is van előnyös és hátrányos oldala, de a másiknak is van előnye és hátránya is. De míg a róm. kath.-ok tartanak fenn iskolákat a maguk szempontjából, nekünk is tartanunk kell az általunk fentebb jelzett általános közérdekből...

Mindent összefoglalva: *az egyetemes tanügyi bizottság* kifogástalanul feltárta a magyarországi református egyház tanügyi állapotát az 1916. évi április 13—15. napjain tartott gyűlése jegyzőkönyvében. Azonban ennek az alapján is, egyes vezető állásban levő tanfőnökeink — főleg Dóczi Imre — és egyházi s iskolai hatóságaink nyilatkozataiból is nyilván van, hogy a magyarországi református egyháznak még többféle intézetre (református óvónőképezde, polgári iskolai tanító- és tanítónőképezde, sőt elemi tanító- és tanítónőképezde is stb.) lenne szüksége saját érdekében is, általános kulturális szempontból is. Ha most még vértenger borítja is a földet, ha a nap elsötétül is, ha a tengerek nyelik is el az emberek ezreit, a kultúra alkotásait s a megélhetés eszközeit: azért a tavasz — habár lassan is, mégis csak — elkövetkezik. A közeledő tavasszal együtt pedig elközelgetnek egyházi életünkben is a szokásos egyetemes tanügyi bizottsági és a konventi gyűlés is; sőt az esztendő második felében a zsinati gyűlések is. Talán itt volna már az ideje, hogy mindezekhez illetékes egyházi hatóságaink és azok bizottságai kissé gyorsított léptekkel előkészüljenek s ha jónak látnák egyebek közt az itt jelzett intézmények létesítésére irányuló munkálataikat is, kellő módon és kívánt időre előkészíthessék. Így aztán az egyetemes református tanügyi bizottság és a konvent előkészítvén szokott bölcsességével a munkálatokat, a zsinat az új alkotásokat törvénybe iktathatná. Videant consules!...

(Vége.)

Görömbel Péter.

Egyház

Az úrvacsorai közös pohárról.

A Kálvin szövetség elnöksége nekem is megküldte azt a füzetet, melyben dr. Kovács István theologiai tanár jegyzése után a Kálvin szövetségnek 1917. év január hó 18-iki vitája a fentírt címről olvasható.

Minden bizonnyal érdekes és tanulságos olvasmány ez a füzet. Illusztris férfiak véleménye van előadva ebben a közös kehely ellen és mellette. Természetesen a hírneves egyetemi orvostanárok véleménye elől egykönnyen kitérni nem lehet, mert ők az egészség őrei, a betegségek alapos ismerői és gyógyítói, a különféle ragályos betegségek ismerői és így amit mondanak, igazak, mert orvosi vizsgálódásaik és tapasztalataikból leszűrt igazságok. Az ő ajánlásukra talán minden további késedelem és habozás nélkül be kellene hozni a közös úrvacsorai kehely helyett az egyes úrvacsorai poharakat, hogy az az aggodalom, hogy az úrvacsorai pohárból való ivás ragályos betegségeket terjeszthet, megszűnjék, hogy az úgynevezett úri osztályhoz tartozó híveink nyugodtabban járulhassanak az Úr asztalához, kik eddig azért nem tették ezt, mert félték, hogy ragályos betegséget kapnak.

Két tábor van tehát. Az egyik állhatatosan megmarad az úrvacsorai közös pohárnak úrvacsoraszertés alkalmával való használata mellett. A másik a külön pohárkák használata mellett. Ezt a két tábort kell egymással kibékíteni úgy, hogy mindegyiknek meg legyen a kívánsága és ezt a kibékítést már kitalálták, legutóbb Révész Kálmán esperes ajánlja a fakultatív pohár használatát, vagyis aki a közös kehelyből akarja inni a szent bort, igya abból, aki nem akarja, igya az ő poharából. Így már szent lehet a béke, mert így mindenkinek kívánsága teljesül, mert így példaszó szerint „a kecske is jól lakik, a káposzta is megmarad.” Ezzel meg van oldva az úrvacsorai pohár kérdése. Én ugyan a közös úrvacsorai pohár megmaradásának vagyok egészen a híve. A történelmi alapról nem térnék le soha.

A megindult mozgalom után okvetlenül gondoskodni kell, ha lehet, oly óvó eszközökről, melyek alkalmazása esetén a ragályos betegségektől való félelem miatt ne vonakodjanak híveink az úri szent asztalhoz való járulástól.

Én itt némely óvószereket említek fel. A lelkész úrvacsorai borosztáskor minden egyes, a szentborban részesült egyén után tiszta fehér kendővel megtörölné az úrvacsorai pohár szélét. Az úrvacsorai pohár elvétele után a pohárt kissé megforgatná s úgy adná át a másik úrvacsorázónak. Továbbá nemcsak a nők, hanem a férfiak is úrvacsora vétele előtt megtörölnék szájukat tiszta fehér gyolcsból való zsebkendővel. Én úgy hiszem, ilyen óvatosság mellett, minden aggály megszűnnék abban a tekintetben, hogy az úrvacsorázó ragályos betegséget is kaphat. Igaz, ez az eljárás kissé hosszabbá tenné az úrvacsoraszertést, de nem lenne hosszabb, mintha kis poharakból osztaná ki a szentbort. Én az úrvacsorai poharat eddig is mindig forgattam.

A Kálvin-szövetség gyűlésén 2 nyiltan, 1 burkoltan a közös pohár mellett szólalt fel, a túlnyomó rész pedig ellene. A bevezető ajánlásában, előadásában tett azon ajánlat ellen, hogy minden konfirmándus kapjon

konfirmáláskor egy kis poharat, melyből úrvacsoravételekor úrvacsorázzon, sok ellenvetést lehetne tenni. Én csak annyit jegyzek meg, hogy az a hazavitt pohár nem fog mindenütt kellően becsültetni, játszhatik azzal a kis gyermek is, gurítgatván a földön, használhatják vízivó-pohárnak is ott. Emiatt, ha a közös pohár megszűnik, a templomban zárt helyen kellene majd eltéve lenni a poharaknak.

Egészségi, illetve megnyugvási szempontból helyes volna, bár végső esetben, ha másként nem lehetne a dolgon segíteni, a közös úrvacsorai pohár helyett apró poharakból venni az úrvacsorai bort, de a történelmi hűség szempontjából nem. A majdnem 400-ados gyakorlat megszüntetése, az eredeti alapról letéréssel bajos, az nagy megrázkódtatásokkal járna az egyházakban, mi nagyon is kerülendő.

Az általam ajánlt óvőeszközök által feleslegessé lesz téve a történelmi alaptól való eltérés.

Vadászi.

Néhány szó az úrvacsorai közös pohár mellett.

Egyházi lapjainkban mindkét részről pro et contra igen alapos cikkek jelentek meg idevonatkozólag. A felhozott érvek mindkét fél részéről találók és megszívlelendők; mindazonáltal én azok táborához csatlakozom, kik a közös pohár melletti megmaradást óhajtják; tehát nem tartom helyesnek az eredeti alapról való eltérést, változtatást ilyen lényeges sákramentomi ügyben már azért sem, mert sokkal kevesebben vannak egyházunk tagjai közt olyanok, kik az ilyes újításnak barátai volnának; sőt állítom, hogy köznépünk zöménél visszatetszést szülne ez az újítás. Sőt a kis poharakból úrvacsorai bor vétele, illetlen tréfás megjegyzésekre és cselekedetekre szolgáltatna alkalmat, ami ily komoly vallásérzületi ügyben talán elkerülendő lenne! De a fő mindenek előtt Jézus végrendeletének teljes megtartása.

Jézus hogy osztotta ki az úrvacsoráját, illetve a bort tanítványainak? Több poharakkal? Úgy-e nem. De miért? Azért, mert azt akarta, hogy egy pohárból igyának az ő tanítványai...

A közös pohárból való ivás ellen az az érv, hogy ragályos betegségek terjesztetnek a közös pohárból való iváskor. Miért rendelte tehát Jézus a közös pohárból való ivást, holott neki mint Istenembernek, mint Isten Fíának tudnia kellett, hogy az lehet ragályterjesztő is? Jézus testi és lelki orvos volt és ragályos betegeket is gyógyított ki, ismétlem, miért rendelte a közös pohárt, ha az abból ivás ártalmas lehet egészségi szempontból?

Ha a közös úrvacsorai pohárból ivás ragályos betegségeket terjeszthet, avagy nem terjeszthet-e szintén ragályos betegséget az egyszín alatti úrvacsoraoosztás és a kereszt csókolása. És ha igen, akkor azok a tudós

orvosok, kik konstatálták a közös úrvacsorai pohár ragály terjesztését, hirlapilag szólaljanak fel és hívják fel az államot mint az országban az egészségügy főörét, hogy a felekezetek működjenek oda, hogy a ragályos betegséget terjesztő vallási cselekvényeken oly változtatás tétessék, amely megszünteti a ragályos betegség terjedését.

Az egészség, igaz, a legdrágább kincs. Ezt óvni kötelesség, sőt egyik állami feladat.

De kérdeem, hány pap halt el olyan ragályos betegségben, akire a ragályos betegség az úrvacsorai közös pohárból ragadt? Hányan kapták el az úrvacsorázók közül a ragályt az úrvacsorai közös pohárból ivás után. E kérdésekre megfelelni nem lehet. Lehet, hogy némelyek ott kapták meg a ragályos betegséget, lehet hogy nem kapta meg ott senki sem. Ragályos beteg legtöbb lehet a nagyvárosokban. Nézzünk szét egy kissé a lelkészek közt Hódmezővásárhelyen. Vajda Sámuel, Tóth Ferenc, Széll Sámuel, Szeremlei Sámuel, Miklovicz Bálint, Papp Imre mind elég szép kort értek és élnek s akik közülök elhaltak, nem ragályos betegségben haltak meg; és öreg köznépünknel több helyt eljegyzések vagyis kézfogók alkalmával szokásban van az, hogy ivás után, legyen az pálinka vagy bor, a kézfogóban lévők egymást csókolgatják palam et publice, tehát ott is a körüljáró pohárból vagy üvegecséből isznak és csókolják egymást. Avagy nem terjeszti-e ez a régi vallásos színezetű szokás a ragadós betegségeket. A nazarénusok és baptisták a régi keresztyének szokását utánozva, összejöveteleik alkalmával egymást csókolják. Avagy ez a szokás is nem ragályt terjesztő-e?

Szóljon közbe az állam egészségi szempontból ez ügyben. Ha a szertartások és symbolumok közt van olyan vallásos cselekmény, ami ragályt terjesztő; akkor ismét mondom: az egyházak felettes főhatóságai felszólítandók az intézkedésre, hogy úgy intézkedjenek, hogy a ragályt terjeszthető okok megszüntetessenek.

Ne az egyház mondjon pereátot az államtól jött felszólítás nélkül a közös pohárra, hanem az állam s okát ez ajánlatomnak ki lehet találni.

Nyírbátori.

Közélet

Szállongó levelek.

Kedves B.!... Utolsó leveled tele van keserőséggel mert a papválasztások nem sikerült. Csúnyán korteskedtek — amint írod — „az igen tisztelt kollégáim“ és végül megválasztották a „polgártársak“ a legkivetősebet. Ezért aztán végigversz a papokon, akik e szent névre gyalázatot hoztak. — Tudom, hogy igaz református, szinte világi pap vagy és vérzik a szíved, amikor erős vágással sújtasz azokra, akik méltatlanokká tették ma-

*

gukat a református névre és hogy csak azért szeretnél néha gyomlálni, irtani, pusztítani és rombolni, hogy aztán annál jobban építhess és plántálhass.

Kedves B.! vagy ha úgy szereted jobban, kedves tanácsbíró Úr! A református egyház megelőzve minden modern társadalmi mozgalmat, híveinek általános, egyenlő és titkos választó jogot ad. Nagyon jól teszi és nagyon rosszul teszi. Nagyon jól, mert azt bizonyítja ezzel, hogy a jövőnek az egyháza, követendő példakép. Nagyon rosszul teszi, mert hívei nem tudnak e felséges joggal élni. Ti papválasztó világiak olyanok vagytok, mint pl. az az ember, aki az iránytűt zsebóra gyanánt akarná használni. Nem tudja használni a neki adott esodálatos műszert, se az idő, se az irány felől nem képes tájékozódást szerezni. Ha templomot, vagy orgonát építetek, megkérdeztek egy szakértőt, elkészítettetek egy második szakemberrel, ellenőriztetitek egy harmadik hozzáértővel. Miért nem jártok el ugyanígy, amikor papot választotok, azaz üdvösségeteket akarjátok építeni? A pályázót — így van ez a legtöbb esetben — egyszer meghallgatjátok, hogy jó szónok-e, holott azt kellene megállapítani, hogy jó igehirdető-e? Ezt pedig egy predikáció meghallgatása után csak valamely elméletileg és gyakorlatilag kiváló igehirdető tudja helyesen megállapítani. Azonban az igehirdetés mellett a pap, illetve a lelkipásztor még ezekre a munkákra is hivatott: az egyház szeretetmunkásságának vezetése a személyes pásztori lelkigondozás által és a gyülekezet szeretetintézményeinek szervezése által; említhetném még a katechesist is, meg a halieutikát is. Honnan tudjátok, hogy az esetleg jó szónok ezekre is alkalmas? — Van tehát választó jogotok, de nem tanultátok meg a vele való élést. Nem tudjátok, hogy melyek a jó pap ösmertető jelei, milyenek kell a pap lelki hozományának lenni? — Megtanítható-e erre valamelyik gyülekezet? Egy jó pap hűséges lelkipásztori munkájával némelyik talán igen. De féltő, hogy a követválasztásszerű papválasztás izgalmaiban lepereg ez a „választani tudás“ a választókról.

Gondoljuk el azonban, hogy valamely gyülekezet tudja és figyelembe veszi a jó pap ösmertető jeleit. A 20—40 pályázó közül melyikkel álljon szóba, hogy ellesse és megállapítsa képességeit és aztán megválassza még akkor is, ha az illető sovány és nem elég nagy a bajusza, vagy éppen náthás, amikor a próba predikációját hallgatják? — Megint olyan szakadékhöz jutottam, amelyiken nincsen hid. — Ki tartja nálunk nyilván a tehetségeket, az érdemeket, a prófétalelkű papokat? Senki. Nem is ösmerek fel, nem is veszik tudomásul őket. Gyorsan és felületesen élünk, külsőségek után ítélünk és azt gondoljuk, hogy már modernnek is vagyunk. — Évekkel ezelőtt Thallóczy Lajos a kormány megbízásából olyan embert keresett, aki a török császári levéltárak magyar vonatkozású kútfőit felkutassa; tudós török filologusra és a török közönytől vissza nem riadó

kitartó jellemre volt szüksége. Ilyet kért a pesti róm. kath. papnevelő intézet igazgatójától. A válasz az volt, hogy *most* nincs. A győri szeminárium-igazgatóhoz fordult erre, aki küldött is egy elsőrangú embert. Miért fordult Thallóczy éppen ezekhez az urakhoz? Mert tudta hogy azok figyelik és nyilvántartják a tehetségeket, Bizonyára lesznek olyan bölcsek a mi egyházi vezetőink is, hogy még a velünk szembenállóktól is tanulnak.

Valóban kétségtelen, hogy a most érvényes papválasztási törvényekkel való tisztességtelen visszaélés rengeteg lelki nyomorúságnak lett a forrásává. Emiatt azután valóságos rémület támadt éppen a legkiválóbb vezető embereinkben, akik hívévé lettek annak a gondolatnak, hogy a néptől el kell venni a papválasztó jogot, amellyel csak önmagát pusztítja és be kell hozni a kinevezési rendszert valamilyen formában. Ezt a reakciót megértem, de aggodalmaskodva nézem. Akármilyen papválasztási törvényt csinálna is azonban a legközelebbi zsinat, az emberi gonoszság és tudatlanság mindig talál majd rést, ahol besurranhat a papválasztók közé, hogy öldöklő munkáját végezze. Ám maradjon meg a mai választási rendszer, ám csináljanak jobbat vagy különbet, mint ez a mostani törvény, vezérelvül ajánlom a következőket.

Deák Ferenc mondotta a sajtó-törvény tárgyalásakor: „a sajtótörvény csak egy paragrafusból álljon: hazudni nem szabad.“ Mi is mondjuk: „pályázót és választókat kötelező törvény: tisztességtelennek lenni nem szabad“. Azután siessünk segítségére az emberi gyöngegségnek a következő módon. 1. Neveljük papjainkat igazi magyar urakká! Nem a kaszinói, vagy kávéházi morál szerint való urra gondolok, nem is a Nietzscheféle Herrenmoral-ra, mely a keresztyén erkölcsi törvényt eltörli és a hatalmasabb erőszakoskodásának enged teret, nem is a falutól és dologtól irtózók és a városért szenvedők urhatnáságára, akik csak hibás váltoállítás folytán kerültek méltatlanul a prófétaiak közé. A magyar urra gondolok, a magyar papra, akit hódító tekintéllyel ruház fel a tudása, szerénnyé és melegszivüvé tesz a szeretete, akit gondolkodásban és érzületben nemessé és önzetlenné tesz az égből homlokára szálló sugár, akinek élete a minden alantasságtól felszabadított erkölcs egész fenségében és komolyságában való megtestesülése, aki inkább meghal vagy száműzött rabbá lesz, de semmi tisztesség ellen való dologra rá nem áll, akit hitében meg nem ingat semmi emberi gonoszság vagy hatalom, akinek szívében nem lakik más, csak az őt úrrá tevő Isten, de azért mégis hűséges szolga és testvér a tudatlanok, betegek, bűnösök között. Ma is láthatsz még itt ott ilyen papot; a legnagyobbakat megillető becsüléssel tekints reá. Művész az és tudós, népének prófétája és apostola. Aranyos lelkű bohém, aki lelkének gazdag kincseit tékozlóan hinti; jólelkű hős, mártír ha akarod. Ósmagyar táltosok és az evangelisták utóda és örököse szívében a Krisztus képével. Önmagát feláldozó szegény

ember, aki a legnagyobbra vállalkozott, de gazdag is, akitől a világ el nem vehet semmit, mert nem is adott neki semmit. 2. Természetes, hogy mégis akad majd, aki nem lesz ilyen igazi úr, aki megpróbálja a tisztességtelen korteskedést. Az ilyenek kedvéért beiktatnám ezt a paragrafust: „amely pap pedig a választási törvényeket megszegi, palástját elveszítette, amint pl. az ezredpénztárhoz nyúló tiszt is elvesztette a kardbojttját.“ Hidd el, hogy a 30-ik palást lehullása után gyérülni kezdenének a visszaélések.

És most kedves tanácsbíró úr, rajtatok, világiakon van a sor. 1. Szerintem a papválasztás előtt álló gyülekezetnek valamilyen okos formában, ünnepélyes komolysággal meg kellene magyarázni, hogy életbevágó fontosságú lépés előtt áll; figyelmükbe ajánlanám a jelesebb pályázókat is. 2. Azt se felejtsetek, hogy a papválasztással nem a pap fölött, de önmagatok felett mondatok ítéletet. A kiváló pap megválasztásával ezt mondja a gyülekezet: „íme ilyenek vagyunk mi“. A morális defectusban szenvedő papot választók meg ezt mondják: „sajnos és szégyen, mi csak ilyenek tudunk lenni.“ Az ilyen tisztességtelenül választó gyülekezet számára azonban a következő paragrafust kell készítenünk: „amely gyülekezet tisztességtelen választásba belemegy, pörbefogandó; választása semmis; büne nagyságához mért évekig elveszti papválasztó jogát. És ha ez évek alatt az ilyen gyülekezetben ismét választásra kerül a sor, a pályázati hirdetményben közzéteendő, hogy mikor és mely ok miatt vesztette el a választó jogát, aminek következtében nem a nép választja, hanem a felsőbb hatóság nevezi ki a papot.“ A gyülekezet jogi személy és mint ilyen, jogát el is veszítheti. Azért követeljük, hogy feddhetetlen legyen. Azt hiszem u. i., hogy ha legalább az egyik fél tisztességes lesz, akkor nem lehet tisztességtelen a választás.

Írás közben vettem észre, hogy e dolgok megoldásába nemhogy egy embernek, de egy egész zsinatnak is könnyen belefájdul a feje. De hát ugy-e kedves tanácsbíró úr — egy kis fejfájást még mindig megérdemel az eklézsia ügye! Hisz minket csak szórakoztat az élet zordonsága és sok fáradalma. Elvégre az élet útjain csak azok fáradnak el, akik görbe úton járnak. Maradjunk az egyenes ösvényen és az ifjúság kedvét veszteni nem tudó erejével törjünk át minden akadályon.

Budai Gerson,
s. lelkesz.

Halottaink

Ujfalussy Béla tiszántúli református egyházkerületünk volt világi főjegyzője és tanácsbírája s az egyetemes konventnek a legutóbbi ciklusig rendes tagja f. hó 20-án 73 éves korában Nyíregyházán meghalt és Nyírmihálydiban, a családi sírkertben méltó részvét mellett temettetett el. Bár nem volt még igen idős ember, a mostani nemzedéknek nem minden tagja emlékezik arra a kiválóan nagy értékű munkásságra, melyet a boldogult különösen élete derekán

egyházi életünkben példás odaadással és mintául szolgáló szerénységgel teljesített. Mint a legelőkelőbb nemesi családok egyikének sarja kereshette volna kiemelkedő tehetségeinek érvényesülését más, több külső fényvel biztató úton, ő azonban bizonyára családi tradícióktól is vezéreltetve (Ujfalussy József és Ujfalussy Miklós nyomán), meg egyéni hajlamait is követve, munkásságának legjavát egyházunknak szentelte. Hosszú időn állt a közép-(előbb felső-)szabolcsi egyházmegye szolgálatában, majd két évtizednél tovább volt egyházkerületünk tanácsbírája s másfél évtizedig világi főjegyzője s mindenütt méltán a legnagyobb elismerés övezte munkáját. Régebben hűséges munkatársa volt lapunknak is és sok tudásra valló, szellemes, egyházunk igaz szeretetétől áthatott cikkei nagy gyönyörűségére szolgáltak olvasóinknak. Ha magas életkorá az utóbbi években akadályozta is abban, hogy az ügyek intézésében a régi frissességgel vegyen részt, buzgósága, pontossága, lelkiismeretessége semmit sem csökkent. Református anyaszentegyházunk egyik legkitünőbb tagját, egyházkerületünk egy nagyon sok érdemű munkását vesztette el benne s az efelett érzett méltó gyászunk annál nagyobb, mert épen annak a sok becses tulajdonsággal bíró társadalmi osztálynak, melyhez tartozott, a tagjait látjuk hova-tovább kevesbedő számmal egyházi közéletünk szerepvivői közt. Életét, munkásságát méltató cikket várunk.

Különfélék

A nép meg a föld.

Minden gondolkozni szerető ember előtt nagy problémaként áll a nép és érdekes vizsgálódás tárgya a föld. A történelem folyamán a legellentétebb nézetek alakultak ki mindegyikről.

Amikor az emberiség a kultura terén előrehaladt és boldogult, a vezető elem rendesen lenézte a kisebb műveltségű népet és a fekete rőgnél értékesebbnek minősítette a csengő aranyát, a mozgó főkét.

Felvilágosodott korunk szintén belejutott ebbe a gondolkozásmódba; ámde a józanító veszedelemben elérkeztünk immár odáig, hogy képzelt világunkból alászállva, meg tudjuk becsülni a szerény ennivalót és az egyszerű köntöst. Ennek ellenére mégis most folyvást arra törekednek a „művelt“ nemzetek, hogy minél többet pusztítsanak, romboljanak és semmisítsenek meg.

Eszevesztett, szívtelen, tékozló fiúhoz hasonló a mai nemzedék, mely nagy meggondolatlanságában még nem tette fel önmagának a mardosó kérdést: Méltók vagyunk-e rá, hogy közanyánk, a föld élelemmel lásson el, mikor mi azt ádáz dühvel semmisítjük meg? és: illő-e a XX. század műveltebb részének tönkretenni azokat az értékeket, amelyeket veritékes munkával állított elő eddig, és kénytelenítve lesz pótolni ezután az a lenézett nép?!

Békefi Remig, a Múzeumok és Könyvtárak országos főfelügyelője, a kollégiumi könyvtárigazgatónak hozzá küldött üdvözlésére a következő meleg hangú köszönő választ küldte: „Nagyságos Könyvtárigazgató Úr! Szíves

üdvözlését, mely a debreczeni református nagykönyvtárban született meg, melegen köszönöm. E pillanatban lelkem odaszáll a tudományok amaz előkelő forrásához, amelyből abban a kedves emlékezetű időben magam is merítettem, midőn a debreczeni református kollégium régi törvényeinek tanulmányozásával foglalatostkodtam. Végig vonul lelkem előtt az értékes kéziratoknak és tudományos könyveknek sorozata, mely híven tanuskodik arról, hogy e helyütt a tudományoknak mindig szívesen áldoztak. Épen ezért a debreczeni református kollégium könyvtára jogosan számít a tudomány minden munkásának rokonszenvére és becsülésére. E jogcímet nálam még gyakorolja ama felelősség és kötelesség, melyet a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelői tisztje szab meg részemre. Ily szempontok vezetnek engem a debreczeni református kollégiumi könyvtár ügyeinek kezelésében és lebonyolításában s hazafias megnyugvásomra szolgál, ha ez irányban bármit tehetek. Meleg üdvözlésem nyilvánításával vagyok Zircz, 1917 március 19, nagyságos könyvtárigazgató úrnak tisztelő híve Dr. Békefi Remig, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. főfelügyelője“.

A debreczeni presbiterium folyó hó 27-én tartott gyűlésében több fontos tárgy kapcsán hozzájárult ahhoz, hogy a lelkészképzőintézet tagjai vasárnap délutánonként két-két templomban kátét magyaráz-hassanak; a legációt azonban egyelőre még nem léptették életbe.

A Debreczeni Csokonai-Kör folyó hó 29-én délután fényes ünnepi felolvasó ülést tartott Arany János születésének százados emlékezetére. A műsor első száma Géresi Kálmán elnök magvas és tartalmas megnyitó beszéde volt, amelyet Szávay Gyula főtitkár „Arany János emlékezete“ c. szép költeménye követett a szerző felolvasásában. Ezután Oláh Gábor választmányi tag értekezett nagy tanulmányra valló készütséggel Arany Jánosról. A műsor középpontja és az ülés kimagasló száma, úgy széles látókörű koncepcióját, mint szónoki formáját tekintve, dr. Baltazár Dezső püspök úr előadása volt, amelyben a magyar kálvinizmus szellemét mutatta fel Arany Jánosban. Markovits Lajos szavalata után Csánky Benjámint egyetemi tanár Arany erkölcsi világnézetéről című tanulmányában mutatta be a hallgatóság-nak nagy epikusunk józan, tiszta és lelket nemesítő erkölcsi elveit. Az estélyt Szávay Gyula hangulatos költeményei zárták be.

Múlt számunkban között vezércikkünknek végéről tévedésből e maradt a következő bekezdés:

„Igénytelen nézetem szerint a református jogakadémiák kérdését is (Sáros-patak, Máramarossziget, Kecskemét) egyetemes egyházi szempontból kellene elbírálni; még pedig az egyetemes tanügyi bizottság javaslata alapján a konventen; t. i. hogy: Sáros-

patakon, Máramarosszigeten, vagy Kecskeméten tartassék-e fent egy református jogakadémia? ... mivel egy jogakadémiának a fenntartásához ma már nemcsak egy református tanintézetnek, de egy egész egyházkerületnek az erőforrásai is elégteleneknek látszanak. Aztán a helyi vezetők mindenütt, mindig a maguk iskolája mellé állanak. Ezért kellene a döntést az egyetemes tanügyi bizottságra s a konventre bízni. *De a mi több: afelett is dönteni kellene, hogy a mai kulturális viszonyok között egyáltalában van-e szükség külön felekezeti jogakadémiára?!...*

A debreczeni protestáns irodalmi kör fényesen sikerült felolvasó estélyt rendezett folyó hó 24-én d. u. 6 órakor a kollégium dísztermében. A megjelent előkelőségek között ott láttuk dr. Baltazár Dezső püspököt, több egyetemi tanárt, dr. Kesserű Lajos kir. törvényszéki elnököt, a református lelkészeket, a főgimnázium és más helybeli tanintézetek vezető férfiain és igen előkelő hölgyközönséget.

Az estélyt az „Egyetértés dalegylet“ szép és hangulatos dalai nyitották meg, minek elhangzása után dr. Gulyás István főgimnáziumi tanár tartott tartalomdús és tömörségében is rendkívül jellemző s élvezetes értekezést Arany János költői nagyságáról. Születése 100-ik évfordulója alkalmából remekül méltatta Arany János költői nagyságát magyarsága és református keresztyén világnézete szempontjából. Az estély Arany János emlékezetének szánt részét bezárta Kacsó János, Szaploncay Bertalan és Balázs Győző koll. esküdtfelügyelők gyönyörű triója, mely Arany János Kondorosi csárda mellett és Hej, iharfa, juharfa című közismert dalait tolmácsolta művészi énekítés formájában a Mácsai Sándor hármas férfikarra átírása szerint.

Az estély középponti jelentőségű magva dr. Tankó Béla egyetemi ny. r. tanár előadása volt, melyet „A világháború hatása a világnézetre“ címen mélyreható tudományos okfejtéssel, rendkívül széles és tiszta filozófiai okoskodással épített föl s a közönség figyelmét mindvégig lebilincselő módon igaz szónoki hévvel és meggyőződéssel adott elő a tudós professzor. Előadásában a világnézet szükségességének a kérdésére mutatott rá legelőször is, majd a világnézet alkotó tényezőit ismertette, megjelölte a helyes világnézet kiválasztásának a kriteriumát, maga állást foglalt a legmagasabb fokon a vallással harmonizáló idealizmus világnézete mellett s végül a világháború befolyását érintette e világnézet jövő alakulására nézve. Az estélyt az Egyetértés Dalegylet vidám és precíz Katona-dalai rekesztették be s a nagyszámú intelligens közönség igazán emelkedett hangulatban oszlott szét.

A hajduszoboszlói presbiterium a családosi tanítók gyermekei után a családi pótlékot 100 koronáról 200 koronára emelte.

Katona-Otthonok a fronton. Sesztina Jenő, a debreczeni kereskedelmi élet kimagasló, nemes lelkű tagja a fronton felállítandó Katona-Otthonok felszerelésére ötszáz koronát juttatott dr. Baltazár Dezső püspök úr kezeihez. Ehhez nem kell kommentár.

A debreczeni Szabad Iskola folyó hó 20-án Arany János születésének 100 éves fordulójára alkalmából ünnepélyt tartott, melynek kimagasló száma dr. Pap Károly egyetemi tanár magvas és magas színvonalon álló előadása volt. Ezenkívül Thamó Béla theológus és Pusztay Rózsa szavalata, valamint Balázs Győző és Szaploneay Bertalan theológusok énekszáma élénkítette a műsort.

A debreczeni református főgimnázium ifjúsága folyó hó 31-én tartalmas műsorral emlékünnepelet rendez Arany János születésének századik évfordulója alkalmából.

A debreczeni tanítóképző intézet szegénysorsú növendékeinek felsegítésére a hajdúböszörményi egyháztanács és Sóvágó Imre presbiter 100—100 K-t adományozott. A szép fejlődésnek indult eme tanítóképzőnk további gyámolítását ajánljuk a buzgó hívek figyelmébe.

Adomány. Virág István nagybányai presbiter 100 koronás alapítványt tett a nagybányai egyháznál szegénysorsú árvagyermek felruházására. Ilyen áldozatokban gyönyörködik az Úr!

Papp Géza, A magyar nótá című értekezése, melyet lapunk folyó évi 9—10. és 11. számainak Tárca rovatában közöltünk, izléses és vonzó külön kiadványként 15 lapnyi terjedelemben megjelent és könyvtárusi uton kapható példányonként 60 fillérért.

Tanári beiktatás. A pápai kollégium ujonnan választott főgimnáziumi tanára Császár Elemér, folyó hó 14-én tartotta székfoglaló értekezését: Kísérletek a fekete sugárzás köréből címmel. Az új kollegát szívből köszöntjük.

A székelyudvarhelyi református főgimnáziumban a tanítás március hó 1-én megkezdődött.

Követendő példa. A nyíregyházi evang. egyházközség képviselő testülete legutóbb tartott gyűlésén az egyház két segédlelkészének évi 600—600 K háborús drágasági pótlékot szavazott meg. *E. L.*

Protestáns testvériesség Szatmárt. A szatmári evangélikusok hírneves lelkészét Miskolcra választották meg, ahol folyó hó 1-én meg is kezdte az egyház vezetését. Amíg üresen hagyott állását betöltik, addig a szatmári református lelkészek és segédlelkészek vállalták az ev. lelkészi teendők végzését.

A nyári időszámítás április 16-án reggel 2 órakor fog kezdődni.

Tartalom: Görömbei P., Egységes református tanügyi politika. — Egyház. Vadászi, Az úrvacsorai közös pohárról. Nyírbátori, Nehány szó az úrvacsorai közös pohár mellett. — Közélet. Budai G., Szállongó levelek. — Halottaink. — Különlék.

Pályázat.

A tiszántúli református egyházkerület által fenntartott debreczeni tanítóképző-intézetben a következő újonnan felállított tanszékekre pályázat hirdettetik:

1. Paedagogia.
2. Magyar nyelv és irodalom.
3. Német nyelv és irodalom.
4. Természetrész—vegytan.

Pályázhatnak a nevezett szakokra képesített 1) tanítóképzőintézeti, 2) középiskolai tanári oklevéllel bíró református tanárok, 3) alapvizsgával bíró tanárjelöltek, 4) olyan lelkészek, akiknek az illető tárgycsoportból bölcészeti doktorátusok van.

Az egyelőre segédtanári minőségben megválasztandó tanárok évi fizetése a fenntartó egyházi hatóság által s megfelelő államsegéllyel biztosított 2000 kor., 800 kor. lakbér és öt ízben 200—200 kor. korpótlék, családi és drágasági pótlék. A rendes tanárrá való előlépést, a megfelelő fizetésekiegészítést, valamint a fizetésnek szabályszerű emelkedését a M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úrnak 46.447—1909. sz. alatti, a felekezeti tanítóképzőintézetek államsegélyéről szóló intézkedése biztosítja.

A megválasztott tanárok jogosult és kötelezett tagjai az országos tanári nyugdíjintézetnek.

A pályázni kívánók vallásukra, végzett tanulmányaikra, tanári képesítésükre, eddigi szolgálatukra, egészségi, családi állapotukra és hadkötelezettségi viszonyukra vonatkozó okmányokkal felszerelt és a tiszántúli református egyházkerületi közgyűléshez címzett kérvényüket 1917 május 1-ig a püspöki hivatalhoz (Debreczen) adják be.

Ha nem oklevéllel bíró egyének választatnak meg, tartoznak véglegesítésük céljából egy év leforgása alatt a tanári oklevelet megszerezni. A megválasztott tanárok székfoglaló értekezés tartására köteleztetnek. Állásukat 1917 szeptember hó 1-én foglalják el.

Debreczen, 1917 március hó 28-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A debreczeni református főgimnáziumban egy rendes tanári állásra pályázat hirdettetik, amely a folyó év május havában tartandó egyházkerületi közgyűlésen magyar-latin képesítésű református vallású tanárral töltetik be. Évi javadalmas: 2400 K alapfizetés, 800 K lakáspénz és öt 200 K-ás ötödéves korpótlék. A korpótlék alapjául szolgáló időbe a másutt töltött rendes tanári évek beszámíttatnak. Az alapfizetés később 2800, 3200 és 3600 K-ra emelkedhetik. A megválasztott tanárnak e mellett igénye van az idevonatkozó feltételek szerint az állami fizetés kiegészítésre és az országos tanári nyugdíjintézetbe való felvételre. Ha az alapfizetés és a fizetésekiegészítés összege a 3200 K-át meghaladja, a lakáspénz ezen összegnek negyedrésszében fog folyóvá tétetni. A pályázati kérvényt a tiszántúli református egyházkerület közgyűléséhez kell címezni s fel kell szerelni a következő okmányokkal: keresztlevél,

érettségi bizonyítvány, tanári oklevél, az előbbi alkalmazásról szóló bizonyítványok, az esetleges irodalmi működés igazolása, a katonai kötelezettség irányában fennálló viszony igazolása, közhatalósági orvosi bizonyítvány a pályázónak a tanári pályára alkalmas voltáról. A kérvényt 1917. évi április 30-ig a református főgimnázium igazgatóságához kell beküldeni. A megválasztott tanár köteles tanszékét az 1917—1918. tanév elején székfoglaló értekezés tartásával elfoglalni.

Debreczen, 1917 március 28.

Karai Sándor,
igazgató.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések
a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár;
Lic. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ
LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik
július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: **Scholtz Testvérek** könyvkereskedése Budapest, IX.,
Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi
termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összfordalma 60.000,000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

Legszebb konfirmációi ajándék

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskéből a tiszántúli, tiszáninneni és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűséges kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂ x 8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simitatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 pld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

HUSVÉTRA!

FÜLÖP JÓZSEF: Templomi beszéd elő- és utóimádsággal a világháború nagypénteki és husvétünnepére . . . K 1:50
KOREN PÁL: Jézus szenvedése . . . K 5:—
SZABÓ S. ZSIGMOND: Virágvasárnaptól husvétig. Nagyhéti elmélgedések és imák K 1:50
TAKARÓ GÉZA: Virágvasárnaptól husvétig K 1:—
TILDY ZOLTÁN: Jézus föltámadása . . . K 2:50

Kaphatók!

KÓKAI LAJOS

:: könyvkereskedésében ::
Budapest, IV., Kamezmayer Károly-u. 3.